

การส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของบุคคลในครอบครัวไทยตามหลักทศ 6 ใน
พระพุทธศาสนา
Promoting the Roles and Duties of Individuals in Thai Families
According to the 6 Principles (Thit 6) of Buddhism

พระสุพัฒน์ อนาลโย

Phra Suphat Analayo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkorn University

Corresponding Author Email: fonghong2523@gmail.com

Received September 15, 2020; Revised September 29, 2020; Accepted: September 30, 2020

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบูรณาการประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารจัดการครอบครัวตามแนวพุทธ บทความนี้ใช้การศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของครอบครัวไทยตามหลักทศ 6 ในพระพุทธศาสนา ซึ่งประกอบด้วย สภาพปัญหาของคู่สามีภรรยาในสังคมปัจจุบันที่ขาดความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ตนทำให้เกิดปัญหาตามมาภายหลัง เช่น ปัญหาการนอกใจกัน การแอบมีกิ๊กเป็นชู้กับคู่สามีภรรยาของคนอื่น เป็นสาเหตุทำให้คู่สามีภรรยาหย่าร้างกัน ระแวงบาดหมางใจกัน ทำร้ายร่างกายกัน หรือไม่ก็ถึงขั้นใช้ความรุนแรงทำให้เสียชีวิตได้ ซึ่งมีหลักธรรมในพระพุทธศาสนาสามารถแก้ไขปัญหาระหว่างคู่สามีภรรยาให้มีความสุขได้ ด้วยหลักธรรมสำหรับครอบครัว ได้แก่ 1) สมชีวิธรรม 4 เป็นหลักธรรมให้คู่หนุ่มสาวได้มีวิถีหลักเกณฑ์ในการเลือกคู่ครองชีวิตตนได้ 2) ทศ 6 เป็นหลักธรรมสำหรับการทำหน้าที่ของตนและผู้อื่นตามแนวพระพุทธศาสนา ในที่นี้หมายถึงเอาเฉพาะหัวข้อธรรม ที่เกี่ยวข้องกับสามีต่อภรรยา ภรรยาต่อสามี และการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหภายในครอบครัว หลักธรรมสมชีวิธรรม 4 ให้นำไปใช้ในการเลือก คู่ครองของตน เพื่อให้ชีวิตคู่ครองความรักได้ที่ยั่งยืน และการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้กับความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของคู่ครองตนตามหลักทศ 6 เพื่อให้คู่สามีภรรยาได้มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ต่อบทบาทหน้าที่ของตนแล้ว ในที่สุดก็สามารถแก้ปัญหาครอบครัวได้คู่สามีภรรยาก็ครองชีวิตคู่อยู่ด้วยกันได้อย่างยั่งยืนและมีความสุขในการใช้ชีวิตคู่ตนเอง

คำสำคัญ: การส่งเสริมบทบาทหน้าที่, ครอบครัวไทย, ทศ 6

ABSTRACT

The article aims to promote the use of Buddhist principles in integrating applications for Buddhist family management. This article studied from related document and research

papers on Buddhism. The study indicated that promoting the roles and duties of Thai families according to the 9 principles of Buddhism contain with the problems of couples in today's society that lack responsibility for their roles cause problems later such as infidelity. Secretly having close relationship with another couple's husband which causing the couple to divorce, suspicious of each other, assault or even the use of violence to die. For this reason, Dharma principle in Buddhism can solve problems between couples to be happy with the principle for the family, namely 1) Samachiwittham 4 is a principle for the young couple to have a method for choosing their spouse's life, and 2) the direction is a principle for their duties and others in line with the Buddhism. In this case, only the Dharma topic related to husbands to wives, wives and husbands and applying principles to solve family problems Dharma Samachiwitham 4 is used to select his spouse in order to prolong the love life of a spouse and applying the principles to the responsibility of the role of the spouse according to the direction of the husband and wife to be responsible, have integrity in their roles, and finally able to solve the problem of the family. The husband and wife are living together for a long time and have a happy life in that couple.

Keywords: Promoting the Roles and Duties, Thai Families, 6 Principles (Thit 6)

บทนำ

ครอบครัวเป็นสถาบันที่เล็ก เป็นเสาหลักที่จะพัฒนาสังคมของประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าได้ ในปัจจุบันนี้ สังคมครอบครัว ความสงบสุข คุณธรรมจริยธรรม ความเดือดร้อนวุ่นวาย ความปลอดภัยในการดำรงชีวิตกำลังเริ่มเสื่อมถอยไปจากเดิมเป็นอันมาก ที่เกิดจากบุคคลภายในและภายนอกของครอบครัว โดยเฉพาะคู่สามีภรรยาจะพบเจอปัญหาระหว่างคู่ของตนเองและบุคคลภายนอก จากข้อมูลข่าวสารในช่องทางทีวี หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต เช่น ปัญหาเมียช็อกผัวหึงนอกใจว่าป็นยิงขมับประชด สาวใหญ่ระแวงผัวหนุ่มนอกใจใช้เชือกผูกคอตัวเองดับและหนุ่มลงฆ่า นศ.แค้นก็เมียเตือนคนมีแฟนอย่างนอกใจ เป็นต้น สภาพปัญหาดังกล่าวที่ทำให้บุคคลในครอบครัวเดือดร้อนวุ่นวาย ไม่มีความสุขทั้งทางกายและทางใจที่ร้ายแรงที่สุดคือ ทำให้เสียชีวิต ปัญหานี้ตกไปที่บุตรธิดาก็กลายเป็นลูกกำพร้าพ่อแม่มีปมด้อยขาดความอบอุ่นจากครอบครัว ส่วนพ่อแม่ก็ขาดรายได้ ขาดคนคอยดูแล และเจ็จนครอบครัว เนื่องจากสาเหตุสามีภรรยา หรือบุคคลที่สามขาดความรับผิดชอบชั่วดีต่อบทบาทหน้าที่ของตนเอง ขาดความจริงใจ ซื่อสัตย์ต่อกัน และมีความโลภทางเพศมากเกินไป ประพฤติล่วงละเมิดทางเพศของสามีภรรยาผู้อื่น โดยปัญหาเรื่องการนอกใจคู่ครองตน มีสาเหตุมาจาก ไม่มั่นใจในความสัมพันธ์ หึงหวงมากเกินไป และความเจ้าชู้ทั้งชายและหญิง เมื่อสามีภรรยาเป็นเสาหลักของครอบครัวได้แตกหักล่มสลายลง บุตรธิดาจะได้รับผลกระทบจากการหย่าร้าง การสูญเสียชีวิตจากการกระทำขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ดังจะพบข้อพิจารณานี้ในตำราทางมานุษยวิทยาได้กล่าวถึงระบบครอบครัวว่า

“หลักสำคัญที่สุดของการเลือกคู่ครองของคนไทยดูเหมือนจะอยู่ที่ตัวคู่สมรสและภูมิหลังทางครอบครัวของแต่ละฝ่ายมากกว่าอย่างอื่น ประการแรกทีเดียว คู่สมรสแต่ละฝ่ายจะต้องมี คุณภาพ ดีและเหมาะสมแก่กัน คุณภาพที่ดีของฝ่ายชาย ได้แก่ ขยันขันแข็ง แข็งแรง รูปร่างหน้าตาดี อ่อนน้อม ไม่สุรุยสุราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องไม่ติดอบายมุขต่างๆ และถ้ามีความรู้สูงด้วยก็ยิ่งดี สำหรับฝ่ายหญิง

42 วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563)

คุณภาพที่สำคัญก็คือ มีรูปร่างหน้าตาที่งดงามพอสมควร ขยัน ไม่เป็นโรคเป็นภัยที่มองเห็น รู้จักรักษาสมบัติของครอบครัว เก่งการบ้านการเรือน กิริยามารยาทดี นิสัยรักเด็ก ไม่พูดมาก” (สนธิ สมัครการ, 2519)

ดังนั้น สามิภรรยาจะต้องมีความรับผิดชอบหน้าที่ต่อกันและกันทั้งสองฝ่าย พร้อมทั้งจะยึดมั่นในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของบุคคลในครอบครัวไทย ตามแนวทางของหลักทศ 6 และสมชีวิธรรม 4 เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หลักธรรมในทศ 6 โดยเฉพาะข้อของคู่สามิภรรยา ซึ่งสามารถส่งเสริมบทบาทหน้าที่ระหว่างคู่สามิภรรยา และสมชีวิธรรม 4 ก็สามารถส่งเสริมในเรื่องของการเลือกคู่ครองที่ยั่งยืน หลักธรรมทั้ง 2 นี้จะส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของบุคคลในครอบครัวให้มีความสุข และใช้ชีวิตคู่อยู่ด้วยกันอย่างยั่งยืน บทความนี้จึงต้องการนำเสนอการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการบูรณาการประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารจัดการครอบครัวตามแนวพุทธ

ลักษณะของครอบครัวไทย

ครอบครัว หมายถึง สถาบันพื้นฐานของสังคมที่ประกอบด้วยสามิภรรยาและบุตรครอบครัวเป็นแหล่งผลิตพลเมืองดีให้แก่ชุมชนและสังคม สมาชิกทุกคนในครอบครัวจึงมีหน้าที่จัดการและรับผิดชอบร่วมกันในการทำให้บ้านเมืองเป็นที่อยู่อาศัยน่าอยู่และปลอดภัย และกลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกันและใช้ชีวิตร่วมกัน ทำหน้าที่เป็นสถาบันหลักเป็นแกนกลางของสังคมที่เป็นรากฐานสำคัญที่ยังต่อการดำรงชีวิต ครอบครัวมีหลายรูปแบบและหลายลักษณะ นอกเหนือจากครอบครัวที่ครบถ้วนทั้งบิดามารดาและบุตร) ซึ่งครอบครัวไทยสามารถแยกประเภทออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน ดังนี้

1) ครอบครัวเดี่ยว เป็นกลุ่มที่ประกอบด้วย พ่อแม่และลูก สำหรับครอบครัวที่ยังไม่มีลูกจะมีเฉพาะสามิภรรยา ครอบครัวไทย ส่วนใหญ่ปัจจุบันจะมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว

2) ครอบครัวขยาย เป็นกลุ่มประกอบด้วยพ่อแม่ อา อาศัยอยู่ด้วยกัน พ่อแม่และลูกตลอดจนถึงเครือญาติของพ่อแม่ ได้แก่ ปู่ย่า ตายายรวมทั้งลุงป้าน้าอา อาศัยอยู่ด้วยกัน นอกจากนี้ ครอบครัวอาจจะมีเฉพาะพ่อกับลูก หรือมีแม่ลูกเท่านั้น เรียกว่า ครอบครัวพ่อหรือแม่คน

ลักษณะครอบครัวไทย แต่เดิมมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย มีสมาชิกครอบครัวหลายช่วงอายุอย่างน้อย 3 รุ่น คือ รุ่นปู่ย่าตายาย รุ่นพ่อแม่ และรุ่นลูก เป็นครอบครัวที่มีความร่วมมือกันในกิจการต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การอบรมเลี้ยงดู การปลูกฝังคุณธรรม และ

ลักษณะของครอบครัวไทยในสังคมต่างๆ จะมีโครงสร้างของสถาบันเหมือนกัน เช่น ประกอบด้วยผู้หญิงและผู้ชายที่มีความสัมพันธ์ทางเพศต่อกัน มีกำหนดตำแหน่งหน้าที่การทำงาน มีการกำหนดความรับผิดชอบ ลักษณะโดยทั่วไปของครอบครัวต่างๆ ไป พอจะกล่าวได้ 4 ประการ ดังนี้

1) มีการอยู่ร่วมกันระหว่างหญิงและชายอย่างถาวร

2) สมาชิกมีความสัมพันธ์ต่อกันในทางเพศและความสัมพันธ์ทางสายโลหิต

3) มีการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิกในครอบครัว

4) มีหน้าที่หลัก เช่น ให้กำเนิดบุตรที่ถูกต้องตามกฎหมาย เลี้ยงดู อบรมให้เรียนรู้ระเบียบแบบแผนของสังคม ให้ความรักความอบอุ่น และกำหนดสถานภาพในสังคม (ณรงค์ เส็งประชา, 2541)

หลักธรรมส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของครอบครัวไทยในพระพุทธศาสนา

ในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สามารถแก้ไขปัญหของสามีภรรยาที่ขาดความจริงใจซื่อสัตย์ต่อบทบาทหน้าที่ตนประพฤตินอกใจกันและกัน อันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตตามสื่อข่าวสารในปัจจุบันนี้ ดังนั้น หลักธรรมที่สามารถแก้ไขปัญหของบุคคลในครอบครัวได้ หรือทำให้ครอบครัวมีความยั่งยืนได้ ใช้ชีวิตคู่ครองตนได้อย่างสมศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และมีข้อปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตน ได้แก่ สมชีวิธรรม 4 และทศ 6 ประการ ดังต่อไปนี้

1. แบบสมชีวิธรรม 4

สมชีวิธรรม 4 คือ หลักธรรมของคู่ชีวิต ธรรมที่จะทำให้คู่สมรสชีวิตสมหรือสม่าเสมอกลมกลืนกัน อยู่ครองกันยืนยาว ได้แก่

1. สมสัทธา หมายถึง มีศรัทธาสมกัน
2. สมสীลา หมายถึง มีศีลสมกัน
3. สมจาคา หมายถึง มีจาคะสมกัน
4. สมปัญญา หมายถึง มีปัญญาสมกัน (อง.จตุกก. (ไทย) 21/55/94., พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2546)

2. ตามแบบหลักทศ 6

ทศ 6 หมายถึง บุคคลประเภทต่างๆ ที่เราต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ทางสังคม ดุจทศที่อยู่รอบตัว ได้แก่ 1. ทศเบื้องหน้า คือ ทศตะวันออก ได้แก่ มารดาบิดา (ที.ปา. (ไทย) 11/267/212-213) 2. ทศเบื้องขวา คือ ทศใต้ ได้แก่ ครู อาจารย์ (ที.ปา. (ไทย) 11/268/213) 3. ทศเบื้องหลัง คือ ทศตะวันตก ได้แก่ บุตรภรรยา (ที.ปา. (ไทย) 11/269/214) 4. ทศเบื้องซ้าย คือ ทศเหนือ ได้แก่ มิตรสหาย (ที.ปา. (ไทย) 11/270/214-215) 5. ทศเบื้องล่าง ได้แก่ คนรับใช้และคนงาน (ที.ปา. (ไทย) 11/271/215) 6. ทศเบื้องบน ได้แก่ สมณพราหมณ์ หมายถึง พระสงฆ์ (ที.ปา. (ไทย) 11/272/216)

ทศที่เกี่ยวข้องกับสามีภรรยา ได้แก่ ทศเบื้องหลัง คือ ทศตะวันตก ได้แก่ บุตรภรรยา เพราะมีขึ้นภายหลังและคอยเป็นกำลังสนับสนุนอยู่ข้างหลัง บุคคลผู้มาทีหลังก็คือ บุตรธิดา สามี ภรรยา เมื่อสามีภรรยาและบุตรธิดาอยู่ด้วยกันแล้วให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เช่น ภรรยาคอยเป็นกำลังใจอยู่ที่บ้านให้สามีที่ไปทำงาน สิ่งสำคัญที่สามีภรรยาต้องการก็คือ “กำลังใจให้กันและกัน” ดังนั้น หน้าที่ต้องปฏิบัติด้วยความจริงใจต่อกันระหว่างสามีภรรยา ควรปฏิบัติดังนี้

1. หน้าที่ของสามีต่อภรรยา: สามีพึงบำรุงภรรยาผู้เป็นทศเบื้องหลังด้วยหน้าที่ 5 ประการ คือ (1) ให้เกียรติยกย่อง (2) ไม่ดูหมิ่น (3) ไม่ประพฤตินอกใจ (4) มอบความเป็นใหญ่ให้ (5) ให้เครื่องประดับ
2. หน้าที่ของภรรยาต่อสามี: ภรรยาอนุเคราะห์สามีผู้เป็นทศเบื้องหลังด้วยหน้าที่ 5 ประการ คือ (1) จัดงานดี (2) สงเคราะห์คนข้างเคียงดี (3) ไม่ประพฤตินอกใจ (4) รักษาทรัพย์ที่หามาได้ (5) ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวง

จะเห็นได้ว่า หลักธรรมที่เลือกคู่ชีวิตให้อยู่ด้วยกันอย่างยืนยาว โดยปฏิบัติตามหลักสมชีวิธรรม 4 ประการ เมื่อมีหลักธรรมที่เลือกคู่ครองของตนแล้วสิ่งที่จะขาดไม่ได้คือ หลักธรรมอีกประการหนึ่งที่ทำให้คู่สามีภรรยารู้จักบทบาทหน้าที่ของตนให้ปฏิบัติตามแบบของทศ 6 โดยเฉพาะทศเบื้องหลัง คือ หน้าที่ของสามีต่อภรรยา ภรรยาต่อสามี เป็นต้น ในที่สุดชีวิตครอบครัวก็จะมีสุขสงบสุขทั้งทางกาย วาจา และใจ สังคมก็น่าอยู่และปลอดภัยจากภัยอันตรายได้

แนวทางการนำหลักธรรมส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของครอบครัวไทย

หลักธรรมส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยาในพระพุทธศาสนา มาปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตของครอบครัวให้เจริญงอกงามและความมั่นคงของคู่สามีภรรยา ซึ่งประกอบด้วย หลักธรรมที่ทำให้ชีวิตคู่สมรสอยู่ด้วยกันอย่างยั่งยืน เรียกว่า สมชีวิตรธรรม 4 และหลักธรรมที่ส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยา เรียกว่า ทิศ 6 โดยเฉพาะทิศของสามีระหว่างภรรยา และภรรยาระหว่างสามี ดังต่อไปนี้

1. แนวทางการส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของครอบครัวไทยตามแบบหลักสมชีวิตรธรรม 4 ดังนี้ สมชีวิตรธรรม 4 คือ หลักธรรมของคู่ชีวิต ธรรมที่จะทำให้คู่สมรสชีวิตสมหรือสม่าเสมอกลมกลืนกัน อยู่ครองกันยั่งยืน เรื่องสมชีวิตรธรรม 4 ประการนี้ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช, ป.ธ.9 ราชบัณฑิต) ได้ขยายความความหมายเชิงปฏิบัติ ดังนี้

1.1 สมสัทธา สามีภรรยามีศรัทธาสมกัน ศรัทธา คือ ความเชื่อ ความเลื่อมใส ทศนคติ อุดมการณ์ ความคิดเห็นในเรื่องการทำความดี เรื่องผลแห่งความเจริญเรื่องบาปบุญ เรื่องชาตินี้

ชาติหน้า เป็นต้น สามีภรรยาที่มีความเชื่อในเรื่องเหล่านี้เสมอกัน ย่อมอยู่ด้วยกันได้ยืนนานกว่า สามีภรรยาที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องนี้

1.2 สมสילה สามีภรรยามีศีลสมกัน ศีล คือ ความประพฤติ ปกตินิสัย การปฏิบัติตามคุณธรรม งดเว้น การทำผิดพูดชั่ว สามีภรรยาที่มีความประพฤติ มีปกตินิสัยเสมอกันหรือคล้ายคลึงกัน ย่อมเข้าใจกันดีกว่าสามีภรรยาที่มีนิสัยต่างกัน ประพฤติต่างกัน และพูดต่างกัน

1.3 สมจาคา สามีภรรยามีจาคะเสมอกัน จาคะ คือ ความเสียสละ ความเอื้อ อารีต่อกัน การบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น สามีภรรยาที่มีใจกว้างไปเช่นกัน ย่อมอยู่ด้วยกันยิ่งกว่าสามีภรรยาที่มีใจคับแคบ แม้กระทั่งคู่ครองของตัวเอง เป็นคนเห็นแก่ตัวทั้งไม่ชอบช่วยเหลือใครๆ

1.4 สมปัญญา สามีภรรยามีปัญญาเสมอกัน ปัญญา คือ ความฉลาดรอบรู้ ความเข้าใจ ในบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ ฉลาดในการทำความดี สามีภรรยาที่มีปัญญามีความฉลาดในการทำความดี สามีภรรยาที่มีปัญญามีความฉลาดรอบรู้ และฉลาดในการทำความดีพอๆ กัน ย่อมอยู่ด้วยกันยิ่งกว่าสามีภรรยาที่ต่างคนต่างไม่เข้าใจกัน ต่างไม่มีเหตุผล ไม่ใช่สติปัญญาเข้าหากัน มีแต่ใช้อารมณ์เข้ากันตลอดเวลา (พระธรรมกิตติวงศ์ และแก้ว ชิตตะขบ, 2552)

สามีภรรยาคู่ใดก็ตาม ที่นำหลักธรรมทั้ง 4 นี้ไปประพฤติปฏิบัติแล้ว เรียกสามีภรรยานั้นว่า คู่ครองที่ดี คู่สร้างคู่สม คือ มีหลักธรรมของคู่ชีวิตที่จะทำให้คู่สมรสมีชีวิตสอดคล้องกลมกลืนกัน เป็นพื้นฐานอันมั่นคงที่จะทำให้อยู่ครองกันได้อย่างยั่งยืน จึงได้ชื่อว่า เป็นหลักธรรมสำหรับเลือกคู่ครองตน และมีความซื่อสัตย์ต่อคู่ครอง หรือการใช้ชีวิตคู่ที่มั่นคง

2. แนวทางการส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของครอบครัวไทยตามแบบหลักทิศ 6 โดยเฉพาะเรื่องของสามีภรรยาในครอบครัวจะเน้นระหว่างบทบาทหน้าที่ของคู่สามีภรรยาในทิศ 6 ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ระหว่างสามีต่อภรรยา และบทบาทหน้าที่ระหว่างภรรยาต่อสามี ดังนี้

2.1 บทบาทหน้าที่ระหว่างสามีต่อภรรยา มีอยู่ 5 ประการ ได้แก่

1) ยกย่องให้เกียรติสมกับฐานะที่เป็นภรรยา หมายถึง การให้เกียรติและศักดิ์ศรีแก่กันและกัน เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งของทุกๆ คน โดยสามีภรรยาที่ได้ตกลงปลงใจมาใช้ชีวิตด้วย

กันแล้ว ผู้ที่เป็นสามีให้เกียรติแก่ภรรยาด้วยการยกย่องภรรยาตน เช่น คงคู่ไปออกงานก็แนะนำให้ญาติพี่น้องและเพื่อนได้รู้จักว่าเธอเป็นภรรยาโดยถูกต้องตามกฎหมาย

2) ไม่ดูหมิ่น หมายถึง สามิภรรยาไม่ดูถูกให้เกียรติไม่ดูหมิ่นหยาดหยามกัน ทำให้ภรรยาต้องเสียหน้า และเกิดความอับอาย เมื่อเราแต่งงานมาแล้วย่อมมีข้อบกพร่องกันบ้าง ก็ช่วยแนะนำกันและกล่าวตักเตือนกัน ว่าเรื่องดีและไม่ดีได้ ที่สำคัญไม่เอาเรื่องที่บกพร่องของอีกฝ่ายไปเล่าให้เพื่อนบ้านฟัง เรื่องภายในห้ามนำออกไป ภายนอก ในขณะที่เดียวกันเรื่องภายนอกก็ไม่ควรนำเข้ามาในภายในบ้าน

3) ไม่นอกใจ หมายถึง การไม่ประพฤตินอกใจคู่ครองของตนตั้งตนอยู่ในศีล 5 ข้อที่ 3 ว่าไม่ประพฤติ ผิดในกาม ไม่ผิดลูกเมียของผู้อื่น ไม่มีชู้ไม่มีกิ๊ก หากไม่รักษาศีลข้อที่ 3 นี้แล้วเป็นสาเหตุทำให้ครอบครัว แตกแยกกันได้ หย่าร้างกัน ระวังกัน ทะเลาะกัน ที่ร้ายแรงถึงขั้นทำร้ายร่างกายคู่ครองของตนให้ได้รับ บาดเจ็บ บางครั้งอาจทำให้ถึงขั้นเสียชีวิตได้ ดังที่เห็นเป็นข่าวตามหนังสือพิมพ์ เช่น หนุ่มลวงฆ่า นศ.แค้นก๊ก เมียเตือนคนมีแฟนนอกใจ เป็นต้น ชีวิตคู่มีความจริงใจ ซื่อสัตย์ต่อหน้าตนก็จะทำให้คู่ครองเรื่อนนั้นอยู่ ด้วยกันอย่างมั่นคงในความรักที่มีต่อกัน จึงจะได้ชื่อว่า สามิซื่อสัตย์ต่อภรรยา ภรรยาจริงใจต่อสามี

4) มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้านให้ หมายถึง บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เป็นใหญ่ในบ้านหรือทำงานบ้านนี้ จะต้องยกให้ภรรยาเป็นใหญ่รับผิดชอบหน้าที่ภายในบ้าน สำหรับผู้หญิงไทยในสมัยก่อน เมื่อออกจากเรือน ไปมีครอบครัว ข้อปฏิบัติอันเป็นเสน่ห์ของผู้หญิงมีเรือน 3 น้ำ 4 น้ำนี้ได้แก่ เรือนผม เรือนกาย และเรือนนอน ส่วนน้ำ 4 ได้แก่ น้ำใจ น้ำคำ น้ำมือ และน้ำเต้าปูน

5) หาเครื่องประดับมาให้เป็นของขวัญตามโอกาส หมายถึง ในวันที่สำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภรรยา สามิควรหาสิ่งของ มอบของขวัญ รางวัลของชีวิตหรือพาไปเที่ยว รับประทานอาหารนอกบ้าน เนื่องจกวันเกิด วันครบรอบวันแต่งงาน เป็นต้น

2.2 บทบาทหน้าที่ระหว่างภรรยาต่อสามี มีอยู่ 5 ประการ ได้แก่

1) จัดงานบ้านให้เรียบร้อย หมายถึง ภรรยาอยู่ที่บ้านก็จัดแจงทำความสะอาดบ้านให้เรียบร้อย อุปกรณ์เครื่องอุปโภคบริโภคขาดหายก็แจ้งสามีให้ทราบ เพื่อจะได้หาซื้อมาให้และช่วยซ่อมแซมบ้านเรือนที่ ชำรุด เวลาสามีกลับมาจากการทำงานเห็นบ้านที่อยู่อาศัยสะอาดก็สบายใจ

2) สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี หมายถึง ภรรยาควรสงเคราะห์ญาติมิตรทั้งฝ่ายตนเองและ ฝ่ายสามี เมื่อเขตกทุกข์ได้ยาก ลำบาก ได้มาขอความช่วยเหลือ ส่วนเราฝ่ายหญิงก็ช่วยเหลือสงเคราะห์ญาติพี่น้อง ทั้งสองฝ่าย หากญาติพ่อแม่พี่น้องของสามีมาขอความช่วยเหลือก็ยินดียื่นมือเข้าช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ปฏิบัติกับท่านเปรียบเสมือนพ่อแม่ของตนเอง

3) ไม่นอกใจ หมายถึง ภรรยาไม่ประพฤตินอกใจต่อสามีตน มีความจริงใจต่อสามี ไม่คิดที่จะไปมีแฟน ใหม่ หรือแอบมีกิ๊กเป็นอันขาด เพราะจะนำซึ่งความเดือดร้อน ทำให้ครอบครัวแตกแยกกันได้ ไม่มีความสุข ไม่ ก็หย่าร้างกัน หากภรรยาซื่อสัตย์จริงใจต่อสามีก็ทำหน้าที่ภรรยาที่ดีต่อสามี ครอบครัวก็จะอยู่ด้วยกันอย่างมี ความสุขกายสบายใจจนตราบเท่าแก่ชรา

4) รักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้ หมายถึง ภรรยาไม่ใช้เงินที่สามีหามาได้ ไปในทางที่ไม่ดี ต้องเก็บรักษา ไว้ให้ดี ซึ่งในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าสอนให้แบ่งปันเงินเป็น 4 ส่วน คือ (1) ใช้หนี้เก่า คือ ให้พ่อแม่ ท่านให้กำเนิดและเลี้ยงเรามา เราก็คือหนี้บุญคุณท่าน ต้องแทนบุญคุณท่าน แสดงออกซึ่งความกตัญญูทศเวที ธรรม (2) ใช้หนี้ใหม่ คือ ให้ลูก ลูกเป็นเจ้าหนี้ที่เราสร้างขึ้นมาก็ให้หลัง เป็นเจ้าหนี้ใหม่ ที่เราต้องชดใช้ (3) ฝังไว้ คือ ทำบุญ เพื่อฝังไว้เป็นอริยทรัพย์ สำหรับใช้ในการเดินทางไปในสังสารวัฏ และ (4) ทิ้งเหว คือ เทียวกินใช้ไป พระองค์ทรงเปรียบท้องคนเราเหมือนเหว กินเข้าไปเท่าไรก็ไม่เคยเต็มสักที

5) ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวง หมายถึง ภรรยาได้รับผิดชอบหน้าที่การงานภายในบ้านแล้ว ก็ ปฏิบัติหน้าที่ตนอย่างไม่บกพร่อง เช่น ทำอาหารให้สามีและลูก ทำความสะอาดบ้านให้เรียบร้อย ห้องนอน

ห้องน้ำก็สะอาด เมื่อปล่อยปะละเลยเกียจคร้านในการทำงานของแม่บ้านแล้ว จะทำให้บ้านไม่น่าอยู่ เป็นโรคภัย หรือไม่ก็อาจจะมีปากเสียงกับสามีทะเลาะกัน อันเป็นให้ต้องเลิกกันไปในที่สุด

จะเห็นได้ว่า บทบาทหน้าที่ระหว่างสามีต่อภรรยา ทั้ง 5 ประการนี้ สามีต้องยกย่องภรรยาให้เกียรติ ซื่อสัตย์ต่อภรรยาไม่ประพฤตินอกใจกัน มอบความเสรีภาพในการทำงานบ้านและตอบแทนด้วยน้ำใจหารางวัล มาให้ในวันสำคัญของภรรยา ส่วนบทบาทหน้าที่ระหว่างภรรยาต่อสามีทั้ง 5 ประการนี้ ภรรยาได้รับผิดชอบ หน้าที่ของแม่บ้านทั้งเรื่องภายในบ้านมีการดูแลความสะอาดบ้าน รักษาสิ่งของที่สามีหามาได้ ไม่ประพฤติ นอกใจกัน และนอกบ้านก็มีการสงเคราะห์ญาติ พี่น้อง และผู้อื่นทั้งฝ่ายสามีและตนเองจะสังเกตเห็นสิ่งสำคัญ ที่สุดในบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยาที่ตรงกันคือ ไม่ประพฤตินอกใจกันและกัน แล้วสามีภรรยาก็จะอยู่ด้วยกัน อย่างมีความสุข

บทสรุป

สังคมของครอบครัวไทยในปัจจุบันนี้ ไม่มีความสุขเนื่องมาจากการขาดความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยา ทำให้ครอบครัวมีปัญหาแตกแยกกัน ประพฤตินอกใจหย่าร้างกัน ทำร้ายร่างกาย ให้เสียชีวิตในที่สุด มีสาเหตุมาจากปัญหาการขาดความรับผิดชอบ บทบาทหน้าที่ของสามีภรรยาที่มีต่อ ครอบครัวของตนเองในสังคมปัจจุบันนี้ ปัญหาเมียช็อกผัวหึงนอกใจว่าป็นยิ่งขมับประชด สาวใหญ่ระแวงผัว หนุ่มนอกใจใช้เชือกผูกคอตัวเองดับ และหนุ่มลวงฆ่า นศ. แค้นกิ๊ก เมียเตือนคนมีแฟนนอกใจ เป็นต้น ดังนั้น การส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของบุคคลในครอบครัวไทยตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนาแล้ว แก้ปัญหา ของคู่สามีภรรยาด้วยหลักธรรมนี้ ได้แก่ หลักสมชีวิตธรรม 4 เพื่อเป็นหลักประกันคุ้มครองของชีวิตให้ยืนยาว มั่นคง ส่วนหลักธรรมสำหรับคู่สามีภรรยาปฏิบัติหน้าที่ต่อกันได้ดีขึ้นตามหลักธรรมในทศ 6 โดยเฉพาะข้อสามี ปฏิบัติหน้าที่ต่อภรรยา และภรรยาปฏิบัติหน้าที่ต่อสามี เพื่อส่งเสริมบทบาทหน้าที่ของสามีภรรยาให้ถูกต้อง ตามทำนองครองธรรม แล้วชีวิตคู่ก็จะอยู่ครองความรักที่ยั่งยืน ครอบครัว และสังคมอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข

เอกสารอ้างอิง

ณรงค์ เสียงประชา. (2541). **มนุษย์กับสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: พิมพ์ที่ โอ.เอส. พริ้นติ้งเฮาส์.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ พุทธธรรม.

ไพฑูรย์ เครือแก้ว ณ ลำพูน. (2518). **ลักษณะสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัททปธ.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สนิท สมัยการ. (2519). **มีเงินก็นับว่านื่อง มีทองก็นับว่าฟิ: ระบบครอบครัวและเครือญาติของไทย**. พิมพ์ ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจเทรดดิ้ง.

